

NTNU

Det skapende universitet

Pensumsdiskusjonsforelesning **Utvalgsfordelinger og estimatorer**

Geir-Arne Fuglstad

Uke 10

Oppgave 1

Du jobber på et kasino og din jobb er å sjekke at det ikke foregår juks ved å observere spillene. I et spill har en terning landet på «6 øyne» i 200 av 1000 kast. Du mistenker at terningen har blitt modifisert og bestemmer deg for å bruke statistikk for å undersøke.

Oppgave 1

Du jobber på et kasino og din jobb er å sjekke at det ikke foregår juks ved å observere spillene. I et spill har en terning landet på «6 øyne» i 200 av 1000 kast. Du mistenker at terningen har blitt modifisert og bestemmer deg for å bruke statistikk for å undersøke.

- a) Forklar hvorfor kast av en rettferdig terning med utfall 1 («6 øyne») og 0 («ikke 6 øyne») kan sees som å trekke fra en bernoullifordeling med suksessansynlighet $p = 1/6$.

Oppgave 1

Du jobber på et kasino og din jobb er å sjekke at det ikke foregår juks ved å observere spillene. I et spill har en terning landet på «6 øyne» i 200 av 1000 kast. Du mistenker at terningen har blitt modifisert og bestemmer deg for å bruke statistikk for å undersøke.

- b) Anta terningen er rettferdig. Da er sannsynligheten for 200 eller flere kast med «6 øyne» av 1000 kast lik 0.0029. Svekker eller styrker dette dine mistanker om juks?

Oppgave 1

Du jobber på et kasino og din jobb er å sjekke at det ikke foregår juks ved å observere spillene. I et spill har en terning landet på «6 øyne» i 200 av 1000 kast. Du mistenker at terningen har blitt modifisert og bestemmer deg for å bruke statistikk for å undersøke.

- c) Du anser $p = P(\text{«6 øyne»})$ som ukjent. La X_i være utfall (1/0) av kast i . Du velger estimatoren $\hat{P} = \frac{1}{1000} \sum_{i=1}^{1000} X_i$ for p . Finn forventningsverdi, varians, utvalgsfordeling og estimat for $\hat{P}$.

Oppgave 2

To epidemiologer undersøker andel personer i Norge som har en spesifikk sykdom. Forsker 1 har basert på et tilfeldig utvalg kommet fram til en estimator $\hat{P}_1$, og forsker 2 har basert på et annet tilfeldig utvalg laget estimatoren $\hat{P}_2$. La p betegne virkelig andel, og anta at $\hat{P}_1$ og $\hat{P}_2$ er forventningsrette for p , og at $\text{Var}[\hat{P}_1] = p(1 - p)/10$ og $\text{Var}[\hat{P}_2] = p(1 - p)/2$.

Oppgave 2

To epidemiologer undersøker andel personer i Norge som har en spesifikk sykdom. Forsker 1 har basert på et tilfeldig utvalg kommet fram til en estimator $\hat{P}_1$, og forsker 2 har basert på et annet tilfeldig utvalg laget estimatoren $\hat{P}_2$. La p betegne virkelig andel, og anta at $\hat{P}_1$ og $\hat{P}_2$ er forventningsrette for p , og at $\text{Var}[\hat{P}_1] = p(1 - p)/10$ og $\text{Var}[\hat{P}_2] = p(1 - p)/2$.

- a) Du ønsker å gjøre en metaanalyse der du kombinerer de to studiene for å oppnå en bedre estimator. Du velger $\hat{P} = (\hat{P}_1 + \hat{P}_2)/2$. Er $\hat{P}$ bedre enn $\hat{P}_1$ og $\hat{P}_2$?

Oppgave 2

To epidemiologer undersøker andel personer i Norge som har en spesifikk sykdom. Forsker 1 har basert på et tilfeldig utvalg kommet fram til en estimator $\hat{P}_1$, og forsker 2 har basert på et annet tilfeldig utvalg laget estimatoren $\hat{P}_2$. La p betegne virkelig andel, og anta at $\hat{P}_1$ og $\hat{P}_2$ er forventningsrette for p , og at $\text{Var}[\hat{P}_1] = p(1 - p)/10$ og $\text{Var}[\hat{P}_2] = p(1 - p)/2$.

- Du ønsker å gjøre en metaanalyse der du kombinerer de to studiene for å oppnå en bedre estimator. Du velger $\hat{P} = (\hat{P}_1 + \hat{P}_2)/2$. Er $\hat{P}$ bedre enn $\hat{P}_1$ og $\hat{P}_2$?
- Forklar hvorfor $\hat{P}$ blir en dårligere estimator enn $\hat{P}_1$ og hvordan du kan gå frem for å lage en bedre estimator enn $\hat{P}_1$.

Oppgave 2

To epidemiologer undersøker andel personer i Norge som har en spesifikk sykdom. Forsker 1 har basert på et tilfeldig utvalg kommet fram til en estimator $\hat{P}_1$, og forsker 2 har basert på et annet tilfeldig utvalg laget estimatoren $\hat{P}_2$. La p betegne virkelig andel, og anta at $\hat{P}_1$ og $\hat{P}_2$ er forventningsrette for p , og at $\text{Var}[\hat{P}_1] = p(1 - p)/10$ og $\text{Var}[\hat{P}_2] = p(1 - p)/2$.

c) Finn den beste estimatoren $\hat{P} = a\hat{P}_1 + b\hat{P}_2$ der $a, b \in \mathbb{R}$.

Oppgave 2

To epidemiologer undersøker andel personer i Norge som har en spesifikk sykdom. Forsker 1 har basert på et tilfeldig utvalg kommet fram til en estimator $\hat{P}_1$, og forsker 2 har basert på et annet tilfeldig utvalg laget estimatoren $\hat{P}_2$. La p betegne virkelig andel, og anta at $\hat{P}_1$ og $\hat{P}_2$ er forventningsrette for p , og at $\text{Var}[\hat{P}_1] = p(1 - p)/10$ og $\text{Var}[\hat{P}_2] = p(1 - p)/2$.

d) Det viser seg at $\hat{P}_1$ og $\hat{P}_2$ er korrelerte fordi forskerene brukte delvis samme datakilde. Finn beste estimator $\hat{P} = a\hat{P}_1 + (1 - a)\hat{P}_2$ for $a \in \mathbb{R}$ når

$$\text{Var}[\hat{P}_1] = 0.009$$

$$\text{Var}[\hat{P}_2] = 0.045$$

$$\text{Cov}[\hat{P}_1, \hat{P}_2] = 0.01.$$

Oppgave 3

En maskin produserer 200 g sjokoladeplater. På grunn av tilfeldig variasjon varierer vekten mellom sjokoladeplater. Anta vektene er uavhengige. Vi ønsker å estimere «gjennomsnittlig» vekt. Vi observerer vekter 199, 200.1, 205, 198 og 199.5. Anta at variansen til vektene er 1.

Oppgave 3

En maskin produserer 200 g sjokoladeplater. På grunn av tilfeldig variasjon varierer vekten mellom sjokoladeplater. Anta vektene er uavhengige. Vi ønsker å estimere «gjennomsnittlig» vekt. Vi observerer vekter 199, 200.1, 205, 198 og 199.5. Anta at variansen til vektene er 1.

- Formuler problemet på en statistisk presis måte.

Oppgave 3

En maskin produserer 200 g sjokoladeplater. På grunn av tilfeldig variasjon varierer vekten mellom sjokoladeplater. Anta vektene er uavhengige. Vi ønsker å estimere «gjennomsnittlig» vekt. Vi observerer vekter 199, 200.1, 205, 198 og 199.5. Anta at variansen til vektene er 1.

- b) Foreslå en estimator, vis at den er forventningsrett, og regn ut dens varians. Hva blir estimatet?

Oppgave 3

En maskin produserer 200 g sjokoladeplater. På grunn av tilfeldig variasjon varierer vekten mellom sjokoladeplater. Anta vektene er uavhengige. Vi ønsker å estimere «gjennomsnittlig» vekt. Vi observerer vekter 199, 200.1, 205, 198 og 199.5. Anta at variansen til vektene er 1.

- c) Vi måler 30 plater og finner $\bar{x} = 201$. Anta at sann forventningsverdi er 200 og regn ut sannsynligheten for at $\bar{X} > 201$.

Oppgave 3

En maskin produserer 200 g sjokoladeplater. På grunn av tilfeldig variasjon varierer vekten mellom sjokoladeplater. Anta vektene er uavhengige. Vi ønsker å estimere «gjennomsnittlig» vekt. Vi observerer vekter 199, 200.1, 205, 198 og 199.5. Anta at variansen til vektene er 1.

- d) Variansen er ukjent. Du observerer for 30 plater, $\bar{x} = 201$ og $\sum_{i=1}^{30} x_i^2 = 1212058$. Velg en forventningsrett estimator for variansen og regn ut estimert varians.

Oppgave 4

Anta $X_1, X_2, \dots, X_n$ er uavhengige og identiske normalfordelte med forventningsverdi μ og varians σ^2 . Vi har to forventningsrette estimatorer for σ^2 ,

$$\hat{S}^2 = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2$$

$$\hat{\sigma}^2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (X_i - \mu)^2.$$

Hvilken estimator er best for σ^2 ? Hvilken av de er mest nyttige i praksis?

Noen viktige poeng

- Hvorfor var selve tallverdien til estimatet en så liten del av oppgavene vi gjorde?

Noen viktige poeng

- Hvorfor var selve tallverdien til estimatet en så liten del av oppgavene vi gjorde?
- Vi vet aldri sannheten så all tillitt til estimatene oppstår gjennom sannynlighetsfordelingene til estimatorene.

Noen viktige poeng

- Hvorfor var selve tallverdien til estimatet en så liten del av oppgavene vi gjorde?
- Vi vet aldri sannheten så all tillitt til estimatene oppstår gjennom sannynlighetsfordelingene til estimatorene.
- Hvis vi ikke kjenner estimatoren eller dens fordeling (for eksempel «black box»-metoder) er det veldig utfordrende å evaluere egenskapene til metoden.